

Lärling i byggyrken

Genom kollektivavtalet *yrkesutbildningsavtalet* regleras de olika bygg- och anläggningsutbildningarna till ett 20-tal yrken i byggbranschen. Gemensamt för dem är att ett yrkesbevis utfärdas efter genomgången *grundutbildning* och *kvalificeringstid*. Den här texten ger information om olika vägar att gå för lärlingar inom byggyrken.

Grundläggande yrkesutbildning i skolan

För att få ett yrkesbevis ska de som gör en *komplett* grundutbildning inom gymnasieskolans bygg- och anläggningsprogram, eller en yrkesutbildning för vuxna (yrkesvux eller arbetsmarknadsutbildning), även göra en kvalificeringstid i yrket på 24, 30 eller 36 månader. Yrkesutbildningen genomför gymnasieelever antingen som en skolförlagd utbildning med minst 15 veckors arbetsplatsförlagt lärande, eller som *gymnasial lärling* med fler arbetsplatsförlagda timmar på ett företag. Ett företag kan erbjuda praktikplats till elever för att sedan kunna anställa direkt efter grundutbildning. För de som inte har en komplett grundutbildning eller som har utbildning i ett annat byggyrke än de ska jobba inom behöver grundutbildningen kompletteras. Det kan göras i en avkortad grundutbildning som företagslärling eller en kompletterande yrkesutbildning i skola.

Läs mer under grundläggande yrkesutbildning i företag och kvalificeringstid längre ned.

Grundläggande yrkesutbildning i företag

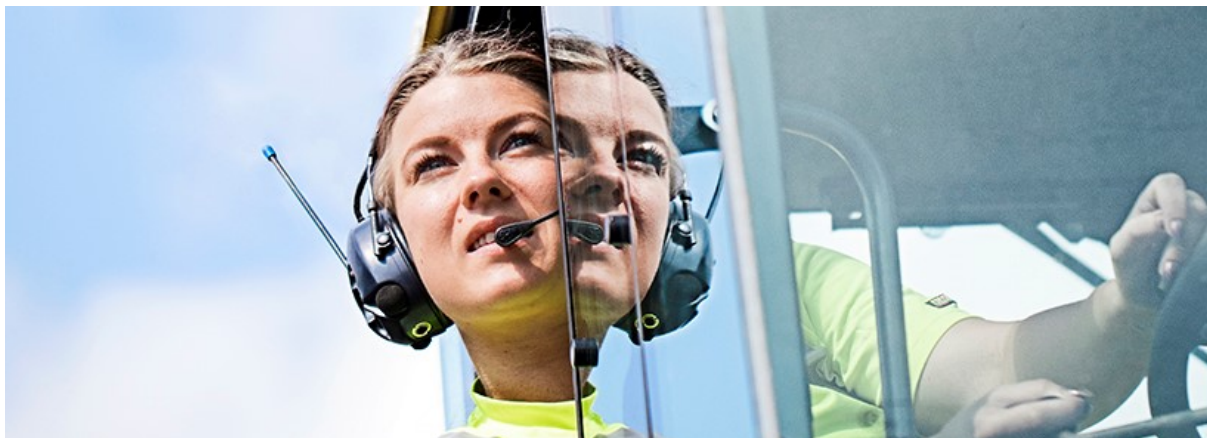
En annan möjlighet till grundutbildning är som *företagslärling*. Det är en lösning om ett företag har ett akut behov av yrkesarbetare eller om det inte alls utbildas i yrket i regionens skolor. I det fallet är lärlingen anställd och får en kollektivavtalsreglerad lön under utbildningen. Lärandet sker dels i det praktiska arbetet i företaget, dels genom en webbaserad, teoretisk distanskurs som bekostas av företaget. Företagslärlingar har oftast passerat gymnasieåldern och har i regel en annan utbildningsbakgrund än gymnasieskolans bygg- och anläggningsprogram.

Det praktiska lärandet i grundutbildningen som företagslärling

Till grund för det praktiska lärandet finns kvalifikationskrav framtagna av BYN. Kraven har för varje yrke utarbetats tillsammans med berörda branschorganisationer, yrkeskunniga, yrkeslärare, partsföreträdare och BYNs utbildningsrådgivare. Kraven anger vad lärlingen ska lära sig, läs mer på www.byn.se under *Om BYN* och sedan *Yrkeskvalifikation*. Det finns specifika kvalifikationskrav för varje yrke, men även krav som är gemensamma med andra yrken och ger bredare kunskap än den som krävs för yrket.

Yrken inom BYN

Anläggningsdykare
Bandschaktare - Maskinförare
Belägningsarbetare
Bergarbetare
Betongarbetare
Betongpumpförare
Golvläggare
Grundläggning - Maskinförare
Grävlastare - Maskinförare
Grävmaskin - Maskinförare
Hjullastare - Maskinförare
Håltagare
Mobilkranförare
Murare
Plattsättare
Stenmontör
Ställningsbyggare
Tak- och tätskitmontör
Teleskoplastare - Förare
Tornkranförare
Träarbetare
Undertaksmontör
Väg- och anläggningsarbetare
Väghyvel - Maskinförare

Företaget utser en handledare som har ett yrkesbevis (eller motsvarande) i det aktuella yrket. Handledaren har en viktig roll i att planera utbildningen tillsammans med lärlingen och avgöra sedan när lärlingen nått en tillräckligt hög grad av självständighet. Utbildningstiden är upp till 12 månader (6 månader för maskinförare), med möjlighet att göra utbildningen på kortare tid. Utbildningsinnehållet är olika omfattande beroende på yrke. De som har tidigare kunskap eller lär sig snabbt kan bli klara tidigare.

Till stöd för den praktiska delen av lärlingsutbildningen finns en elektronisk utbildningsbok där lärlingen skriver in sina utbildningsresultat och handledaren godkänner dem. Den rapporteringen görs från en smartphone, surfplatta eller dator. Det är i samband med registreringen av en lärling i BYNs register som den elektroniska utbildningsboken skapas.

Yrkesteori i grundutbildningen som företagslärling

Även yrkesteori ingår i kvalifikationskraven för det aktuella yrket. En del är gemensamt och annat är yrkesinriktat. Till skillnad från det praktiska lärandet är det en webbaserad distansutbildning och rapportering av de godkända inlämningsuppgifterna gör webläraren. Utbildningsmaterialet i utbildningen kan vara både webbaserat och i fysisk bokform. En dator eller surfplatta behövs för att kunna genomföra utbildningen. Liksom i den praktiska utbildningen kan lärlingen påverka utbildningstiden. Utbildningen bekostas av arbetsgivaren och under den praktiska delen av utbildningen får lärlingen lön.

Beställning av den yrkesteoretiska distansutbildningen görs även den i samband med registrering av lärling. Beställningen görs till BYNs kansli och så snart utbildningen är betald kontaktas lärlingen av distansutbildaren och utbildningen kan påbörjas. Efter godkänd grundutbildning, som varar upp till 12 månader (6 månader för maskinförare), återstår det att göra en kvalificeringstid i yrket, på samma sätt som för elever som kommer från skolan.

Kvalificeringstid

Efter godkänd grundutbildning i skola eller på företag ska lärlingen genomgå en kvalificeringstid. Den är 24, 30 eller 36 månader beroende på yrke. För de som har tidigare erfarenhet av yrket kan en del av kvalificeringstiden tillgodoräknas. BYNs regionala handläggare gör bedömningen av tillgodoräkandet i samband med att företagsutbildningen inleds.

Semester och annan avtalsreglerad ledighet ingår i kvalificeringstiden, men frånvaro på grund av sjukdom, föräldraledighet och tjänstledighet kan leda till en förlängning av utbildningen. Kvalificeringstiden ska vara företagsanpassad inom ramen för det aktuella yrket. Företaget ska ta fram en *utvecklingsplan* för kvalificeringstiden och när tiden är fullgjord utfärdas ett yrkesbevis. Ett *tjänstgöringsintyg* ska också utfärdas av företaget där det framgår vilka erfarenheter lärlingen/yrkesarbetaren har förvärvat under de första åren i branschen. Företaget ska registrera lärlingen i BYNs register under kvalificeringstiden. BYN-regionen kontrollerar att grundutbildningen är komplett, och efter den fullgjorda tiden utfärdar BYN-regionen ett yrkesbevis.

Mer information om yrkesutbildningen som lärling finns på BYNs webbplats, www.byn.se. Där finns också kontaktuppgifter till de som arbetar med yrkesutbildningsfrågor i aktuell region. Det finns också en särskild webbplats som presenterar de olika yrkena: www.byggdinfremtid.se.

Här finns kvalifikationskraven för BYNs yrken: <https://www.byggbranschensyrkesnamnd.se/om-byn/yrkesutbildningsavtal/yrkeskvalifikationer/>

Om BYN

Byggbranschens yrkesnämnd, BYN, är den organisation som reglerar hur lärlingstiden ska genomföras. BYN är en förening som består av arbetsgivarorganisationerna Byggföretagen och Maskinentreprenörerna och de fackliga organisationerna Byggnads och Seko – facket för service och kommunikation.

Över hela landet finns personer från dessa organisationer i de så kallade BYN-regionerna till stöd för företag och lärlingar. De företag som är medlemmar i arbetsgivarorganisationerna eller har hängavtal med facken har enligt kollektivavtalet både möjlighet och skyldighet att genomföra lärlingsutbildningar som leder till ett yrkesbevis. Mer information finns på www.byn.se och i de anvisningar som kompletterar yrkesutbildningsavtalet.